

ВОЛОДИМИР КРАВЧЕНКО

НЕВІДОМИЙ ДОКУМЕНТ ПРО ВДОВУ ОСТРОЗЬКОГО ДРУКАРЯ

Документ (зізнання возного), який було внесено до луцької гродської книги 15 червня 1595 р., є звітом возного Романа Половецького в Луцькому замку перед бурграбієм Юрієм Кошиковським у тому, що він був відряджений до маєтку в містечку Верхові у справі пана Юрія Римінського про сплату тому половини грошової суми відповідно до трибунальського декрету співвласником маєтку князем Янушем Заславським за два ставки, які було здано за певну суму в оренду острозьким міщанам Федорові Шолці, Янкові Різникові та Софії Друкарисі; а також про заборону цим орендарям вивозити виловлену рибу з Верховя перед сплатою грошей князем Заславським.

Згідно зі змістом акта, перший візит возного до Верховя відбувся за півроку перед вписанням до книги – 10 грудня 1594 р. Повторно, для вручення “листа упоминального” князеві Заславському від Луцького земського суду, возний прибув до Верховя 27 січня 1595 р. А через два дні, 29 січня, “воткнул у ворота брамы замку Жаславского” ще одну копію “листа упоминального”.

Цей документ є лише окремою дрібною ланкою досить типової для того часу багаторічної судової справи, що мала свій початок ще в 1591 р. Хід цієї справи висвітлюють документи Луцького гродського суду (ф. 25, оп. 1, спр. 45, 46, 47) за 1594–1595 рр., Луцького земського суду (ф. 26, оп. 1, спр. 9) за 1594–1596 рр. В них простежується доля маєтності панів Римінських у містечку Верхові, які віддали в заставу за позику 600 золотих польських маєток в селі

Старому Верхові Петрові Пересецькому, який користувався 21 дворичем, ставом і млином. Згодом, відповідно до декрету Луцького гродського суду, Пересецького “вби́ли” з Верховя Юрій Римінський, Гаврило Гостський та острозькі митники Яцко Давидович та Афроїм Докторович, за що скривджений позивав їх до Трибуналу. Трибунал скасував декрет Луцького гродського суду на користь Пересецького¹. П. Пересецький передав маєток Іванові Одинцю Соколовському, а той, своєю чергою, — острозьким євреям Яцкові Давидовичу та Гершону Афроїмовичу². Але Юрій Римінський не дозволив їм введення в маєток. На той час він володів у Верхові замком, пригородком, половиною фільварка, містечка і села Старого Верховя. З цієї маєтності його намагався усунути князь Заславський, але рішенням Трибуналу маєтність повернено Римінському³. Верхівські ставки, про які йдеться в документі, передав в оренду острозьким міщанам князь Заславський. Документів про дальший хід цієї справи не виявлено. Але найбільшу цінність має факт присутності серед острозьких рибалок-орендарів Софії Друкарихи. Що її чоловік у той час уже не жив, видно з листа, пов’язаного з цією-таки справою. Відомий він за анотацією, яка міститься в сумаріуші документів роду Острозьких: “1594 26 8–bris Od sądu ziemskiego łuckiego do Drukarki wdowy mieszczanki ostrogskiej napominalny list aby ryb nie przedawala z stawu werzchowskiego do rozprawy o częśc jemu należąca”⁴.

Сознанье возного в справе пїна Юря Риминского
с паномъ воеводою подляскимъ

Року тисеча пятьсотъ девятьдесятъ пятого мѣца июня шостого[о]надыцатъ днѣя

Постановившися обличнѣ в замьку гдрскомъ Луцкомъ передо мьною Юрьемъ Кошиковскимъ, бургграбим и намѣстникомъ подъстароства луцкого, шляхетъный панъ Роман Половецький, возный / енералный воеводѣства Волыньского, сознал квить / сознаня // [404 зв.] своег[о] за печатью и с подыписомъ руки своеи ку записованью до книг кгородских луцких подал в тые / слова, иж: року недавно прошлого, тисеча пятсот девят/десять четъверьтого мѣца декабра десятого[о] днѣя, / был есми на справе уроженого пїна Юрья Рыминь/ского в замку его Верьховьском у спокон-

номъ держало / п̄на Риминьского того то замьку Верьховского. Там / же есми, зъ замьку выехавши, приехалом на гребьли / ставов верховских. Которые гребли розкопаные ви/дел есми и ставы поспусканые виде/л. А на берегу / ставов верховских буда немала уроблена, подле ко/торое буды виделом бочокъ ѡсмьнадцат рыбъ, с тых / ставов насолєных; а дъругие рыбы в сажох живь/цомъ виделомъ на солєньє. Такъже ещє инъшыє / в ставєх рыболове ловили. У которой то будє знашол / есми и застал мещанъ и подданных ѡстърѡзских: Ѳєдора / Щолжу, Янъка Резника, Зоѡєю Друкарыху. Которыи / поведєли, иж тые ставы ѡбадъва верьховские / за суму пинязєи немалую закупили. То пакъ я / поведилом тымъ то аранъдаромъ ставовъ верь/ховьских, иж п̄ну Юрью Риминьскому в тых ставєх / верховских половица ровная водълугъ права єго / и декрету трибунальского приходитъ ѡт п̄на воево/ды подъляског[о]. // [405] Яко/ ж я тутъ для того приехаломъ и показаломъ лист / ѡтъ суду земьского Луцького, которого листу прочитав/ши и копею даломъ за печатью и с подълисомъ руки моеи / тымъ то аренъдаромъ, упоминаючы, абы тых рыбъ / ставов верьховских нигде не смєли, ани важилисє вывоживат / з Верьхова, ажъ бы п̄ну Риминьскому ѡт п̄на воеводы / подъляского половицу сумы пинязєи за тые ставы / заплачона была. Которые то рыбы уси на берегу ста/вов верьховских такъ в бочках и в сажох арештовал есми, / прыпоручаючы тымъ аренъдаромъ звышъ поме/ненным подъ закладомъ ѡсмисотъ золотых полских на с/торону укривжоную п̄на Риминьског[о]. А потомъ року тепереш/него, тисєча пятьсотъ девєтдєсят пятого, мсца гєнвара двадцат сємого д̄ня, маючы при собє шлях/ту людєи добрых п̄на Степана Тобаковского а п̄на Яна / Каньског[о], был есми знову у п̄на Юрья Риминьског[о] в замку єго Верьхове. Тамъже за посланьємъ п̄на Риминьского мене возного с тог[о] замьку Верьхова до велможног[о] / єго милости княжати Януша Жаславског[о], воеводы под/ляског[о], до Ѳолварьку верьховского з листомъ упоми/налнымъ ѡтъ суду земьского Луцького, абы єго млст / панъ воевода подъляский п̄ну Риминьскому / половицу сумы пинязєи за ставы верховские ѡт/далъ // [405 зв.] и заплатил. И кгдымъ приехал до Ѳолварьку верьховског[о], / тогды тамъ копею з листу увяжчого ѡ тые ставы / верьховские за печатью и с подълисомъ руки моеи, / вотъкнувши в дєвери сєнєи пекаръни на Ѳолва/рьку, и ѡказаломъ дворъникови в томъ / Ѳолварьку на умє Иванови, абы тую копею п̄ну воеводе / подляскому ѡддано. А потомъ, назавтрєє, тепє/решнего ж року девєтдєсят пятого, м̄сца гєнвара / двадцать девятого д̄ня, приехавши до Жєслава, / тамъ же в Жаславю другую копею того ж листу упо/минального с печатю и с подълисомъ руки моеє вотъкнул / у ворота брамы замку Жаславского; и ѡказаломъ ворот/ному замьковому, абы тую копею ѡтдалъ єг[о] милости п̄ну воеводе подъляскому, штобы єго / милост водълугъ того листу упоминалног[о] и водълуг / декрету трибунальского п̄ну Юрью Риминьскому / за ставы верховские проданые и спущоные полови/цу грошєи ѡтдал и заплатил.

Яко ѡ томъ всемъ ширєи / а достаточнєи жалоба п̄на Риминьског[о] на тых листєх / упоми/налных ѡписана и доложона єсть.

И просил / прєрєчоныи єнерал, абы тоє єго сознанъє до книг кгродских луцьких записано было. Которє жъ то созъ/нанъє, принявши я, до книг записати казалъ. / Што єсть записано. //

ЦДІА України в Києві. — Ф. 25. — Оп. 1. — Спр. 46. — Арк. 404–405 зв.

¹ ЦДІА України в Києві. — Ф. 26. — Оп. 1. — Спр. 9. — Арк. 693–695 зв.

² Там само. — Ф. 25. — Оп. 1. — Спр. 46. — Арк. 5 зв.–6.

³ Там само. — Арк. 3–4 зв.

⁴ Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. — Від. рук. — Ф. Оссолінських. — Ч. II 1924. — Арк. 254 зв. Український переклад анотації опубліковано в: Мицько І. З. Острозька слов'яно–греко–латинська академія (1576–1636). — Київ, 1990. — С. 44.